

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ**

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Ректор академії, професор

В. І. Аранчій

« 5 » *серпень* 2018 р.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

для здобувачів вищої освіти ступеня «Бакалавр»

за освітньо-професійною програмою «Фінанси,

банківська справа та страхування»

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

денної форми навчання

2018 року набору

Полтава – 2018

Матеріали для наскрізної програми практики підготували викладачі

кафедри економічної теорії та економічних досліджень:
доценти Дорогань-Писаренко Л. О., Дорошенко А. П., Єгорова О. В.,
Песцова-Світалка О. С., Рудич А. І.;

кафедри фінансів і кредиту:
професор Аранчій В. І.; доценти Безкровний О. В., Бражник Л. В.,
Зоря С. П., Капаєва Л. М., Чумак В. Д.; Собчишин В. М.

Загальна редакція та підготовка до друку:

Собчишин В. М., доцент кафедри фінансів і кредиту, кандидат економічних наук, координатор практичної підготовки зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Розглянуто, схвалено та рекомендовано до видання науково-методичною радою спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» 4 вересня 2018 р., протокол № 1.

Голова науково-методичної ради спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Т. Г. Мисник

Наскрізна програма практики для здобувачів вищої освіти ступеня «Бакалавр» за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» денної форми навчання 2018 року набору / Укладач В. М. Собчишин. – Полтава : ПДАА, 2018. – 32 с.

Відповідальний за випуск: доцент кафедри фінансів і кредиту Собчишин В. М.

ЗМІСТ

стор.

Загальні положення	4
1. Види практик, послідовність їх проведення і тривалість	5
2. Мета, завдання практик, фахові компетентності здобувачів вищої освіти.....	6
2.1. Навчальна практика «Економічна теорія».....	6
2.2. Навчальна практика «Вступ до фаху».....	8
2.3. Навчальна практика «Статистика»	10
2.4. Навчальна практика «Фінанси»	12
2.5. Навчальна практика «Страховання»	15
2.6. Навчальна практика «Фінанси підприємств».....	17
2.7. Виробнича практика «Технологічна по спеціальності».....	19
2.8. Виробнича практика «Комплексна з фаху».....	26
3. Форми і методи контролю	29

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Наскрізна програма практики для здобувачів вищої освіти ступеня «Бакалавр» за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» денної форми навчання розроблена згідно з навчальним планом підготовки бакалаврів зазначеної спеціальності та відповідно до Положення «Про організацію практичної підготовки здобувачів вищої освіти Полтавської державної аграрної академії», схваленим Вченою радою академії (протокол № 6 від 23 лютого 2016 р.).

Дана наскрізна програма є основним навчально-методичним документом, що дає повну уяву про систему практичної підготовки (види практик, послідовність їх проведення і тривалість, мету, завдання практик, фахові компетентності здобувачів вищої освіти та форми й методи контролю з практик) здобувачів вищої освіти ступеня «Бакалавр» за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» денної форми навчання.

Практика здобувачів вищої освіти є обов'язковим компонентом процесу підготовки бакалаврів з фінансів, банківської справи та страхування у вищому навчальному закладі. Практична підготовка здобувачів вищої освіти ступеня «Бакалавр» за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» спрямована на їх ознайомлення зі специфікою майбутнього фаху, закріплення теоретичних знань, отриманих за час навчання, безперервність та послідовність набуття й удосконалення здобувачами вищої освіти практичних навичок і вмінь, оволодіння компетентностями з основних фахових дисциплін, професійним досвідом для забезпечення готовності здобувача вищої освіти до самостійної трудової діяльності.

Навчальна практика може проводитись у навчальних аудиторіях, спеціалізованих комп'ютерних класах кафедри фінансів і кредиту й кафедри економічної теорії та економічних досліджень, а також у навчально-науковій лабораторії кафедри фінансів і кредиту.

Для проведення виробничих практик (технологічної по спеціальності та комплексної з фаху) здобувачами вищої освіти ступеня «Бакалавр» за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» як бази можуть використовуватися сільськогосподарські й інші підприємства різних галузей національної економіки, бюджетні й фінансово-кредитні установи, що знаходяться у Полтавській області чи в інших областях України, а також підприємства, організації, установи за кордоном за умови забезпечення базою практики виконання у повному обсязі програми практики. Здобувачі вищої освіти мають право самостійно, з дозволу кафедри фінансів і кредиту або деканату факультету обліку та фінансів, обирати для себе базу проходження практики і пропонувати її для укладення договору на проведення практики.

Строки проведення практик визначаються навчальним планом, затвердженим ректором ПДАА.

1. ВИДИ ПРАКТИК, ПОСЛІДОВНІСТЬ ЇХ ПРОВЕДЕННЯ І ТРИВАЛІСТЬ

Навчальним планом передбачено наступні види практик (табл. 1.1) для здобувачів вищої освіти ступеня «Бакалавр» за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» денної форми навчання.

Таблиця 1.1

Види практик та особливості організації їх проведення для здобувачів вищої освіти ступеня «Бакалавр» за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» денної форми навчання

№ з/п	Вид і назва практики	Курс / семестр	Тривалість практики			Бази для проходження практики	Кафедра, відповідальна за проведення практики
			тиж-нів	годин	кредитів ЄКТС		
1.	Навчальна практика «Економічна теорія»	1/2	3	135	4,5	Навчальні аудиторії, спеціалізований комп'ютерний клас кафедри	Економічної теорії та економічних досліджень
2.	Навчальна практика «Вступ до фаху»	1/2	2	90	3	Навчальні аудиторії, спеціалізований комп'ютерний клас, навчально-наукова лабораторія кафедри	Фінансів і кредиту
3.	Навчальна практика «Фінанси»	2/4	3	135	4,5	Навчальні аудиторії, спеціалізований комп'ютерний клас, навчально-наукова лабораторія кафедри	Фінансів і кредиту
4.	Навчальна практика «Статистика»	2/4	2	90	3	Навчальні аудиторії, спеціалізований комп'ютерний клас кафедри	Економічної теорії та економічних досліджень
5.	Навчальна практика «Страхування»	3/6	2	90	3	Навчальні аудиторії, спеціалізований комп'ютерний клас, навчально-наукова лабораторія кафедри	Фінансів і кредиту
6.	Навчальна практика «Фінанси підприємств»	3/6	2	90	3	Навчальні аудиторії, спеціалізований комп'ютерний клас, навчально-наукова лабораторія кафедри	Фінансів і кредиту
7.	Виробнича практика «Технологічна по спеціальності»	3/6	2	90	3	Сільськогосподарські й інші підприємства різних галузей національної економіки, бюджетні й фінансово-кредитні установи	Фінансів і кредиту
8.	Виробнича практика «Комплексна з фаху»	4/8	4	180	6	Сільськогосподарські й інші підприємства різних галузей національної економіки, бюджетні й фінансово-кредитні установи	Фінансів і кредиту

2. МЕТА, ЗАВДАННЯ ПРАКТИК, ФАХОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

2.1. Навчальна практика «Економічна теорія»

Мета і завдання практики

Метою проходження практики є набуття здобувачами вищої освіти ґрунтовних економічних знань, формування у них логіки економічного мислення і економічної культури, навчання їх базовим методам пізнання економічних процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних із майбутньою практичною діяльністю; ознайомитися із закономірностями поведінки економічних суб'єктів, дослідити механізм прийняття рішень окремими мікросистемами, а також проаналізувати економічні взаємозв'язки між домогосподарствами і фірмами, суспільством і фірмами в ринкових умовах; набути необхідної сукупності теоретичних і практичних знань для вирішення конкретних економічних завдань на сучасному етапі розвитку економіки; формування у здобувачів вищої освіти вміння оперувати системними знаннями щодо основних показників, чинників і наслідків макроекономічного розвитку країни за ринкових умов; розуміння необхідності державного координування цього розвитку відповідно до цілей і пріоритетів відповідної економічної політики; засвоїти науковий інструментарій макроекономічного аналізу для самостійного дослідження економічного простору країни і світу через призму макроекономічної теорії.

Завдання навчальної практики «Економічна теорія»:

- набуття належних навичок раціональної економічної поведінки, виходячи з концептуальних основ ринкової економіки, особливостей функціонування сучасних ринків та утворення цін на послуги праці, капіталу, природних ресурсів відповідно до типу ринкової структури;

- набуття навичок аналізу агрегованих показників, визначення чинників і наслідків макроекономічного розвитку господарських систем, а також можливостей держави коригувати цей розвиток відповідно до цілей і пріоритетів економічної політики;

- поглиблення знань про основні елементи ринкового механізму, їх взаємозв'язок і взаємодію, основний інструментарій мікроекономіки;

- закріплення механізму прийняття економічних рішень окремими господарюючими суб'єктами, здійснення ними того або іншого вибору за умов обмеженості ресурсів та наявності альтернативних можливостей;

- набуття досвіду аналізу основних факторів, що впливають на формування ринкової ситуації й зумовлюють економічну поведінку господарюючих суб'єктів та зміни в ній;

- систематизація основних закономірностей і правил поведінки господарюючих суб'єктів у ринковому середовищі;

- закріплення ключових положень базових макроекономічних теорій і ринкових механізмів та механізмів макроекономічної політики щодо регулювання економіки;

- набуття вмінь аналізувати функціонування національної економіки та оцінювати ефективність економічної політики держави.

Фахові компетентності, які набуває здобувач вищої освіти:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та застосовування знань у практичних ситуаціях;

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, застосування інформаційних і комунікаційних технологій;

- навички здійснення безпечної діяльності, прагнення до збереження навколишнього середовища та дотримання здорового способу життя;

- здатність діяти на основі етичних міркувань;

- здатність діяти соціально-відповідально та громадянсько-свідомо;

- здатність контролювати додержання технології обслуговування, охорони праці та техніки безпеки;

- здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для діагностики фінансових систем.

Програмні результати практики полягають у здатності (умінні) здобувачів вищої освіти:

- визначати місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем у сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств, установ, організацій;

- виконувати професійні функції з урахуванням вимог трудової дисципліни, планування та управління часом.

Рекомендована структура (тематичний план) навчальної практики «Економічна теорія» наведена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Структура (тематичний план) навчальної практики «Економічна теорія»

Назви тем	Кількість годин		
	Усього	у т. ч. робота	
		аудиторна	самостійна
1	2	3	4
1. Товарна форма виробництва. Товар і гроші	4	2	2
2. Економічні агенти ринкової економіки	6	4	2
3. Капітал. Галузеві особливості функціонування капіталу	6	4	2
4. Економічний розвиток	6	4	2
5. Фінансово-кредитна система	6	4	2
6. Теорії та аналіз поведінки споживача	6	4	2
7. Попит, пропозиція, їх взаємодія	8	6	2
8. Витрати виробництва та прибуток	6	4	2
9. Ринки досконалої та монополістичної конкуренції	9	6	3
10. Монопольний ринок та олігополія	9	6	3

Продовж. табл. 2.1

1	2	3	4
11. Ринок факторів виробництва	9	6	3
12. Інституціональні аспекти ринкового господарства	6	4	2
13. Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту	6	4	2
14. Макроекономічні показники в системі національних рахунків	6	4	2
15. Ринок праці	9	6	3
16. Товарний ринок	6	4	2
17. Грошовий ринок	7	4	3
18. Інфляційний механізм	6	4	2
19. Споживання домогосподарств	6	4	2
20. Зовнішньоекономічна діяльність	6	4	2
Підведення підсумків	2	2	-
Разом	135	90	45

2.2. Навчальна практика «Вступ до фаху»

Мета і завдання практики

Метою проходження практики є ознайомлення здобувачів вищої освіти з майбутньою спеціальністю, закріплення загальних питань стандарту вищої освіти в Україні та особливостей підготовки фахівців із фінансів, банківської справи і страхування у вищому навчальному закладі.

Завдання навчальної практики «Вступ до фаху»:

- з'ясування місця й значення фінансової служби в організаційній структурі суб'єктів підприємництва різних форм ведення бізнесу, галузей і обсягів діяльності;
- ознайомлення зі сферою майбутньої професійної діяльності й переліком посад, які може займати спеціаліст із фінансів, банківської справи та страхування;
- з'ясування ролі фахівця-фінансиста у забезпеченні ефективності фінансово-господарської діяльності суб'єкта підприємництва;
- ознайомлення з професійними вимогами до фахівця-фінансиста, практичними вміннями й навичками, якими він повинен володіти;
- встановлення на основі анкетування, тестування, індивідуальної роботи викладача найбільш підходящої сфери майбутньої професійної діяльності здобувача вищої освіти;
- ознайомлення зі змістом освітньо-професійної програми підготовки фахівця з фінансів, банківської справи та страхування;
- інформування здобувачів вищої освіти про види, зміст навчальних і виробничих практик, послідовність і терміни їх проведення при здобутті ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»;
- з'ясування необхідності й особливостей організації науково-дослідницької роботи у професійній підготовці фінансиста;

- вивчення інформаційно-методичного забезпечення аналізу фінансових показників;
- з'ясування сутності фінансів як об'єкта управління;
- ознайомлення з фінансовою системою, концепцією її розвитку та фінансовими органами України.

Фахові компетентності, які набуває здобувач вищої освіти:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та застосовування знань у практичних ситуаціях;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, застосування інформаційних і комунікаційних технологій;
- навички здійснення безпечної діяльності, прагнення до збереження навколишнього середовища та дотримання здорового способу життя;
- здатність діяти на основі етичних міркувань;
- здатність діяти соціально-відповідально та громадянсько-свідомо;
- здатність контролювати додержання технології обслуговування, охорони праці та техніки безпеки;
- здатність визначати особливості побудови та функціонування державних фінансів в Україні та зарубіжних країнах;
- здатність до застосування практичних навичок при проведенні фінансового контролю діяльності державних установ і митних органів.

Програмні результати практики полягають у здатності (умінні) здобувачів вищої освіти:

- визначати місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем у сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств, установ, організацій;
- знаходити, запам'ятовувати та відтворювати основні поняття, правила і принципи, теоретичні положення, концепції у сфері фінансів, банківської справи та страхування;
- знати механізм функціонування грошово-кредитної та бюджетно-податкової системи України та враховувати її особливості з метою забезпечення ефективної діяльності відповідних структур;
- виконувати професійні функції з урахуванням вимог трудової дисципліни, планування та управління часом.

Рекомендована структура (тематичний план) навчальної практики «Вступ до фаху» наведена у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Структура (тематичний план) навчальної практики «Вступ до фаху»

Назви тем	Кількість годин		
	Усього	у т. ч. робота	
		аудиторна	самостійна
1	2	3	4
1. Мета й завдання навчальної практики	2	2	-
2. Характер та сфери майбутньої професійної діяльності	10	6	4

Продовж. табл. 2.2

1	2	3	4
3. Кваліфікаційна модель фахівця з фінансів, банківської справи та страхування	12	8	4
4. Фінансова освіта в Україні	10	8	2
5. Організація науково-дослідницької роботи здобувачів вищої освіти та її місце у професійній підготовці фахівця	10	6	4
6. Інформаційно-методичне забезпечення аналізу фінансових показників	10	6	4
7. Фінанси як об'єкт управління	10	6	4
8. Концепція розвитку фінансової системи України та завдання фінансових органів щодо її реалізації	12	8	4
9. Досвід роботи фінансових органів України	12	8	4
Підведення підсумків	2	2	-
Разом	90	60	30

2.3. Навчальна практика «Статистика»

Мета і завдання практики

Метою проходження практики є поглиблене ознайомлення здобувачів вищої освіти з прийомами та методами статистичних досліджень економічних явищ і процесів, набуття здобувачами вищої освіти навичок самостійної роботи з масовими статистичними даними.

Завдання навчальної практики «Статистика»:

- систематизація, закріплення та поглиблення теоретичних і практичних знань щодо методики й організації проведення статистичного дослідження за його окремими етапами;
- практичне опрацювання конкретних методик статистичного дослідження на основі індивідуальних практичних завдань;
- розвиток навичок вибору найбільш раціонального статистичного метода для виконання поставленого завдання;
- набуття досвіду здійснення необхідних розрахунково-обчислювальних операцій;
- закріплення навичок формулювання висновків за результатами дослідження у статистичних термінах та їх економічної інтерпретації;
- формування професійних умінь та навичок, розвиток професійних якостей особистості майбутнього фахівця.

Фахові компетентності, які набуває здобувач вищої освіти:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та застосування знань у практичних ситуаціях;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, застосування інформаційних і комунікаційних технологій;

- навички здійснення безпечної діяльності, прагнення до збереження навколишнього середовища та дотримання здорового способу життя;
- здатність діяти на основі етичних міркувань;
- здатність діяти соціально-відповідально та громадянсько-свідомо;
- здатність контролювати додержання технології обслуговування, охорони праці та техніки безпеки;
- здатність складати й аналізувати фінансову, податкову, статистичну і спеціальну звітність, інтерпретувати та використовувати фінансову і пов'язану з нею облікову й управлінську інформацію;
- здатність до оволодіння організаційними аспектами діяльності страхових посередників, у розрізі видів страхових послуг, особливостями визначення фіскального потенціалу страхових організацій і розрахунку податкових зобов'язань страховиків.

Програмні результати практики полягають у здатності (умінні) здобувачів вищої освіти:

- визначати місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств, установ, організацій;
- збирати, аналізувати, зокрема з використанням інформаційних і комунікаційних технологій у сфері фінансів, банківської справи та страхування, та пояснювати необхідну інформацію, розраховувати фінансові показники, обґрунтовувати фінансові рішення на основі використання необхідних інструментальних засобів;
- формувати й аналізувати фінансову, податкову, статистичну і спеціальну звітність підприємств, банківських структур, страхових компаній, бюджетних установ і організацій, органів місцевого самоврядування, податкових і митних органів та інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень;
- виконувати професійні функції з урахуванням вимог трудової дисципліни, планування та управління часом.

Рекомендована структура (тематичний план) навчальної практики «Статистика» наведена у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Структура (тематичний план) навчальної практики «Статистика»

Назви тем	Кількість годин		
	Усього	у т. ч. робота	
		аудиторна	самостійна
1	2	3	4
1. Організація статистики в Україні	9	6	3
2. Статистична звітність	9	6	3
3. Вибіркове спостереження	9	6	3
4. Складання робочих документів статистичного спостереження соціально-економічних явищ	9	6	3

1	2	3	4
5. Проведення статистичного спостереження	9	6	3
6. Зведення та групування статистичних даних	9	6	3
7. Статистичні методи вимірювання взаємозв'язків	9	6	3
8. Аналіз динаміки	9	6	3
9. Індексний метод	9	6	3
10. Статистичні графіки	7	4	3
Підведення підсумків	2	2	-
Разом	90	60	30

2.4. Навчальна практика «Фінанси»

Мета і завдання практики

Метою проходження практики є поглиблення теоретичних знань здобувачів вищої освіти в галузі фінансово-кредитних відносин, оподаткування, банківської і страхової справи, інвестиційної діяльності, статистики; оволодіння навичками практичної роботи в фінансовій сфері; формування у здобувачів вищої освіти професійних умінь прийняття оптимальних управлінських рішень, виходячи з умов господарювання в умовах ринкових відносин; виховання внутрішньої потреби постійного оновлення професійних знань і творчого їх застосування в практичній діяльності.

Завдання навчальної практики «Фінанси»:

- формування фахових здібностей на базі одержаних теоретичних знань із сутності фінансів, їх функцій і ролі, основних напрямів і здобутків фінансової науки, особливостей фінансового права й фінансової політики, змісту системи оподаткування й державних цільових фондів, сутності державного бюджету й бюджетної системи, бюджетного дефіциту й державного кредиту, особливостей організації місцевих фінансів, фінансів суб'єктів господарювання та фінансів домогосподарств, сутності й особливостей фінансового механізму страхового і фінансового ринку, змісту й інструментів фінансового менеджменту, особливостей міжнародних фінансів;

- набуття первинних професійних умінь і навичок із фінансів;

- виховання внутрішньої потреби постійного оновлення професійних знань і творчого їх застосування в практичній діяльності;

- формування здібностей критично осмислювати фінансові проблеми та обговорювати їх із висловленням власної думки.

Фахові компетентності, які набуває здобувач вищої освіти:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та застосування знань у практичних ситуаціях;

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, застосування інформаційних і комунікаційних технологій;

- навички здійснення безпечної діяльності, прагнення до збереження навколишнього середовища та дотримання здорового способу життя;

- здатність діяти на основі етичних міркувань;
- здатність діяти соціально-відповідально та громадянсько-свідомо;
- здатність контролювати додержання технології обслуговування, охорони праці та техніки безпеки;
- здатність розробляти і проводити стратегічну та тактичну фінансову політику підприємства у конкурентному середовищі з метою ефективного використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів;
- здатність складати й аналізувати фінансову, податкову, статистичну і спеціальну звітність, інтерпретувати та використовувати фінансову і пов'язану з нею облікову й управлінську інформацію;
- здатність організовувати надання послуг на фінансовому ринку, проводити аналіз ефективності фінансових послуг, здійснювати контроль за додержанням правил надання фінансових послуг;
- здатність використовувати знання й практичні навички щодо особливостей організації фінансів: підприємств, фінансово-кредитних установ, бюджетних організацій для прийняття ефективних управлінських рішень;
- здатність розв'язувати нестандартні задачі, прогнозувати економічні процеси в сфері грошових, фінансових і кредитних відносин та робити висновки за всіма видами фінансової діяльності;
- здатність визначати особливості побудови та функціонування державних фінансів в Україні та зарубіжних країнах;
- здатність до оволодіння теоретичними, методичними рекомендаціями та практичними навиками щодо організації діяльності державних і недержавних фондів соціального спрямування, митної служби;
- здатність до застосування практичних навиків при проведенні фінансового контролю діяльності державних установ і митних органів;
- здатність організовувати діяльність і контролювати розрахунки в сфері місцевих фінансів.

Програмні результати практики полягають у здатності (умінні) здобувачів вищої освіти:

- визначати місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств, установ, організацій;
- знаходити, запам'ятовувати та відтворювати основні поняття, правила і принципи, теоретичні положення, концепції у сфері фінансів, банківської справи та страхування;
- збирати, аналізувати, зокрема з використанням інформаційних і комунікаційних технологій у сфері фінансів, банківської справи та страхування, та пояснювати необхідну інформацію, розраховувати фінансові показники, обґрунтовувати фінансові рішення на основі використання необхідних інструментальних засобів;
- формувати й аналізувати фінансову, податкову, статистичну і спеціальну звітність підприємств, банківських структур, страхових компаній, бюджетних установ і організацій, органів місцевого самоврядування, податкових і митних

органів та інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень;

- володіти методичним інструментарієм фінансових розрахунків у господарській діяльності різних типів організацій виробничої і невиробничої сфери та фінансово-кредитних установ;

- визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні держави і підприємств, банківських установ і страхових організацій;

- знати механізм функціонування грошово-кредитної і бюджетно-податкової системи України та враховувати її особливості з метою забезпечення ефективної діяльності відповідних структур;

- аналізувати розвиток фінансової системи та фінансової політики на національному та міжнародному рівнях із урахуванням професійного світогляду;

- виконувати професійні функції з урахуванням вимог трудової дисципліни, планування та управління часом.

Рекомендована структура (тематичний план) навчальної практики «Фінанси» наведена у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Структура (тематичний план) навчальної практики «Фінанси»

Назви тем	Кількість годин		
	Усього	у т. ч. робота	
		аудиторна	самостійна
1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	9	6	3
2. Становлення та розвиток фінансової науки	9	6	3
3. Фінансове право і фінансова політика	9	6	3
4. Податки. Податкова система	9	6	3
5. Бюджет. Бюджетна система	9	6	3
6. Бюджетний дефіцит	7	4	3
7. Державний кредит	9	6	3
8. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання	9	6	3
9. Соціальні позабюджетні фонди	9	6	3
10. Фінанси суб'єктів господарювання	9	6	3
11. Фінанси домогосподарств	9	6	3
12. Страхування. Страховий ринок	9	6	3
13. Фінансовий ринок	9	6	3
14. Фінансовий менеджмент	9	6	3
15. Міжнародні фінанси	9	6	3
Підведення підсумків	2	2	-
Разом	135	90	45

2.5. Навчальна практика «Страховання»

Мета і завдання практики

Метою проходження практики є поглиблення теоретичних знань і практичних навичок здобувачів вищої освіти у сфері економічних відносин, що виникають між суб'єктами страхового ринку з приводу купівлі-продажу страхових послуг.

Завдання навчальної практики «Страховання»:

- узагальнення та систематизація теоретичних знань здобувачів вищої освіти, набутих при вивченні дисципліни «Страховання», стосовно ролі й значення страхового захисту в ринковій економіці, необхідності страхування як засобу управління ризиками підприємства та захисту власних майнових інтересів громадян;

- поглиблення знань про структуру страхового ринку та органи нагляду за страховою діяльністю; закріплення основних правил організації й ведення страхової діяльності та навичок дослідження показників стану страхового ринку України з метою формування перспективних напрямів його розвитку;

- закріплення навичок формування вартості страхової послуги на підставі тарифів, що пропонуються страховиками з ризикових видів страхування, ознайомлення зі складовими елементами тарифної ставки, розвиток навичок визначення ймовірного доходу за інвестованими у накопичувальне страхування коштами та управління страховими ризиками;

- формування професійних умінь і навичок із особистого страхування, майнового страхування та страхування відповідальності;

- набуття досвіду визначення необхідності й доцільності укладення договорів перестраховання й співстрахування, аналізу особливостей договорів перестраховання, застосування методів і форм операцій перестраховання;

- закріплення методологічних основ формування доходів, витрат і прибутку страхових організацій; розвиток навичок визначення фінансової надійності страховика на підставі його публічної інформації, проведення тестів раннього попередження з метою своєчасного виявлення ризиків у діяльності страховиків.

Фахові компетентності, які набуває здобувач вищої освіти:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та застосовування знань у практичних ситуаціях;

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, застосування інформаційних і комунікаційних технологій;

- навички здійснення безпечної діяльності, прагнення до збереження навколишнього середовища та дотримання здорового способу життя;

- здатність діяти на основі етичних міркувань;

- здатність діяти соціально-відповідально та громадянсько-свідомо;

- здатність контролювати додержання технології обслуговування, охорони праці та техніки безпеки;

- здатність складати й аналізувати фінансову, податкову, статистичну і спеціальну звітність, інтерпретувати та використовувати фінансову і пов'язану з нею облікову й управлінську інформацію;

- здатність використовувати знання й практичні навички щодо особливостей організації фінансів: підприємств, фінансово-кредитних установ, бюджетних організацій для прийняття ефективних управлінських рішень;

- здатність розв'язувати нестандартні задачі, прогнозувати економічні процеси в сфері грошових, фінансових і кредитних відносин та робити висновки за всіма видами фінансової діяльності.

Програмні результати практики полягають у здатності (умінні) здобувачів вищої освіти:

- визначати місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств, установ, організацій;

- формувати й аналізувати фінансову, податкову, статистичну і спеціальну звітність підприємств, банківських структур, страхових компаній, бюджетних установ і організацій, органів місцевого самоврядування, податкових і митних органів та інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень;

- володіти методичним інструментарієм фінансових розрахунків у господарській діяльності різних типів організацій виробничої і невиробничої сфери та фінансово-кредитних установ;

- визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні держави і підприємств, банківських установ і страхових організацій;

- оцінювати процеси та явища, що відбуваються у фінансово-банківській сфері, на страховому ринку, у сфері залучення інвестицій та уявляти їх взаємозв'язок із механізмом формування, розподілу й використання фінансових ресурсів держави з використанням позитивного зарубіжного досвіду;

- виконувати професійні функції з урахуванням вимог трудової дисципліни, планування та управління часом.

Рекомендована структура (тематичний план) навчальної практики «Страховання» наведена у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Структура (тематичний план) навчальної практики «Страховання»

Назви тем	Кількість годин		
	Усього	у т. ч. робота	
		аудиторна	самостійна
1	2	3	4
1. Сутність і класифікація страхування	10	8	2
2. Страховий ринок і його державне регулювання	12	8	4
3. Страхові ризики та їх оцінювання	10	6	4
4. Особисте страхування	12	8	4
5. Страхування майна	12	8	4
6. Страхування відповідальності	10	6	4

1	2	3	4
7. Перестраховання і співстраховання та механізми їх забезпечення	10	6	4
8. Фінанси та фінансова надійність страховика	12	8	4
Підведення підсумків	2	2	-
Разом	90	60	30

2.6. Навчальна практика «Фінанси підприємств»

Мета і завдання практики

Метою проходження практики є поглиблення теоретичних знань і закріплення практичних навичок здобувачів вищої освіти у сфері фінансових відносин суб'єктів господарювання, формування у здобувачів вищої освіти професійних умінь прийняття оптимальних фінансових рішень.

Завдання навчальної практики «Фінанси підприємств»:

- узагальнення та систематизація теоретичних знань здобувачів вищої освіти, набутих при вивченні дисципліни «Фінанси підприємств», стосовно сутності фінансових ресурсів, методів і джерел їх формування й ефективності використання, організації фінансової діяльності підприємств;

- розвиток навичок здійснення розрахункових операцій та оформлення розрахунково-платіжних документів;

- поглиблення знань із порядку формування та розподілу прибутку підприємства, визначення фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання різних форм організації бізнесу;

- закріплення навичок нарахування податків і зборів та оформлення податкової звітності;

- формування професійних умінь і навичок із нормування оборотних активів підприємства та розрахунку показників ефективності використання обігових коштів;

- набуття досвіду нарахування амортизації основних засобів та розрахунку показників ефективності їх використання;

- закріплення методологічних основ складання фінансових планів діяльності підприємства, прогнозування фінансових результатів, визначення потреби у кредитах банку та оцінювання кредитоспроможності позичальника;

- розвиток умінь і навичок із визначення причин кризи, сильних і слабких сторін діяльності суб'єкта підприємництва, внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування його санації.

Фахові компетентності, які набуває здобувач вищої освіти:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та застосування знань у практичних ситуаціях;

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, застосування інформаційних і комунікаційних технологій;

- навички здійснення безпечної діяльності, прагнення до збереження навколишнього середовища та дотримання здорового способу життя;
- здатність діяти на основі етичних міркувань;
- здатність діяти соціально-відповідально та громадянсько-свідомо;
- здатність контролювати додержання технології обслуговування, охорони праці та техніки безпеки;
- здатність розробляти і проводити стратегічну та тактичну фінансову політику підприємства у конкурентному середовищі з метою ефективного використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів;
- здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для діагностики фінансових систем;
- здатність складати й аналізувати фінансову, податкову, статистичну і спеціальну звітність, інтерпретувати та використовувати фінансову і пов'язану з нею облікову й управлінську інформацію;
- здатність використовувати знання й практичні навички щодо особливостей організації фінансів: підприємств, фінансово-кредитних установ, бюджетних організацій для прийняття ефективних управлінських рішень;
- здатність розв'язувати нестандартні задачі, прогнозувати економічні процеси в сфері грошових, фінансових і кредитних відносин та робити висновки за всіма видами фінансової діяльності.

Програмні результати практики полягають у здатності (умінні) здобувачів вищої освіти:

- визначати місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств, установ, організацій;
- збирати, аналізувати, зокрема з використанням інформаційних і комунікаційних технологій у сфері фінансів, банківської справи та страхування, та пояснювати необхідну інформацію, розраховувати фінансові показники, обґрунтовувати фінансові рішення на основі використання необхідних інструментальних засобів;
- формувати й аналізувати фінансову, податкову, статистичну і спеціальну звітність підприємств, банківських структур, страхових компаній, бюджетних установ і організацій, органів місцевого самоврядування, податкових і митних органів та інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень;
- володіти методичним інструментарієм фінансових розрахунків у господарській діяльності різних типів організацій виробничої і невиробничої сфери та фінансово-кредитних установ;
- визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні держави і підприємств, банківських установ і страхових організацій;

- знати механізм функціонування грошово-кредитної і бюджетно-податкової системи України та враховувати її особливості з метою забезпечення ефективної діяльності відповідних структур;

- виконувати професійні функції з урахуванням вимог трудової дисципліни, планування та управління часом.

Рекомендована структура (тематичний план) навчальної практики «Фінанси підприємств» наведена у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

**Структура (тематичний план)
навчальної практики «Фінанси підприємств»**

Назви тем	Кількість годин		
	Усього	у т. ч. робота	
		аудиторна	самостійна
1. Основи фінансів підприємств	4	2	2
2. Організація грошових розрахунків підприємств	8	6	2
3. Грошові надходження підприємств	4	2	2
4. Формування і розподіл прибутку	6	4	2
5. Оподаткування підприємств	16	10	6
6. Обігові кошти	8	6	2
7. Кредитування підприємств	8	4	4
8. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів	6	4	2
9. Оцінювання фінансового стану підприємств	10	8	2
10. Фінансове планування на підприємствах	8	6	2
11. Фінансова санація підприємств	10	6	4
Підведення підсумків	2	2	-
Разом	90	60	30

2.7. Виробнича практика «Технологічна по спеціальності»

Мета і завдання практики

Метою проходження практики є закріплення теоретичних знань у галузі фінансово-кредитних відносин, оволодіння навичками практичної роботи в фінансовій сфері, формування у здобувачів вищої освіти професійних умінь прийняття оптимальних управлінських рішень в умовах функціонування конкретного суб'єкта господарювання, виховання внутрішньої потреби постійного оновлення професійних знань і творчого їх застосування в практичній діяльності.

Завдання виробничої (технологічної по спеціальності) практики:

- вивчення організаційної структури суб'єкта підприємництва та з'ясування місця й значення в ній фінансового (обліково-фінансового) відділу (за його відсутності – бухгалтерії та/або економічного відділу, що виконують функції фінансового відділу);

- ознайомлення зі структурою фінансового (обліково-фінансового) відділу (за його відсутності – бухгалтерії та/або економічного відділу, що виконують функції фінансового відділу) бази практики;

- оволодіння прийомами та методами аналізу основних фінансових показників діяльності суб'єкта підприємництва;

- ознайомлення з організацією фінансово-економічної роботи суб'єкта господарювання та набуття практичних навичок із неї;

- збір матеріалу для виконання індивідуального завдання та самостійної роботи здобувача вищої освіти;

- формування навичок підготовки наукових доповідей.

Фахові компетентності, які набуває здобувач вищої освіти:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та застосовування знань у практичних ситуаціях;

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, застосування інформаційних і комунікаційних технологій;

- навички здійснення безпечної діяльності, прагнення до збереження навколишнього середовища та дотримання здорового способу життя;

- здатність діяти на основі етичних міркувань;

- здатність діяти соціально-відповідально та громадянсько-свідомо;

- здатність контролювати додержання технології обслуговування, охорони праці та техніки безпеки;

- здатність розробляти і проводити стратегічну та тактичну фінансову політику підприємства у конкурентному середовищі з метою ефективного використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів;

- здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для діагностики фінансових систем;

- здатність складати й аналізувати фінансову, податкову, статистичну і спеціальну звітність, інтерпретувати та використовувати фінансову і пов'язану з нею облікову й управлінську інформацію;

- здатність до розуміння податкової системи держави, здійснення контролю за використанням бюджетних коштів, за обчисленням і сплатою податків і платежів, проведенням розрахунків із бюджетом платників податків, за виконанням кошторисів бюджетних установ;

- здатність використовувати знання й практичні навички щодо особливостей організації фінансів: підприємств, фінансово-кредитних установ, бюджетних організацій для прийняття ефективних управлінських рішень;

- здатність розв'язувати нестандартні задачі, прогнозувати економічні процеси в сфері грошових, фінансових і кредитних відносин та робити висновки за всіма видами фінансової діяльності.

Програмні результати практики полягають у здатності (умінні) здобувачів вищої освіти:

- дотримуватися здорового способу життя, виявляти турботу про здоров'я

і безпеку життєдіяльності співробітників, прагнення до збереження навколишнього середовища;

- визначати місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств, установ, організацій;

- збирати, аналізувати, зокрема з використанням інформаційних і комунікаційних технологій у сфері фінансів, банківської справи та страхування, та пояснювати необхідну інформацію, розраховувати фінансові показники, обґрунтовувати фінансові рішення на основі використання необхідних інструментальних засобів;

- формувати й аналізувати фінансову, податкову, статистичну і спеціальну звітність підприємств, банківських структур, страхових компаній, бюджетних установ і організацій, органів місцевого самоврядування, податкових і митних органів та інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень;

- володіти методичним інструментарієм фінансових розрахунків у господарській діяльності різних типів організацій виробничої і невиробничої сфери та фінансово-кредитних установ;

- визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні держави і підприємств, банківських установ і страхових організацій;

- аналізувати розвиток фінансової системи та фінансової політики на національному та міжнародному рівнях із урахуванням професійного світогляду;

- використовувати місцеві фінанси, ресурси органів соціального спрямування для розвитку економічної та соціальної інфраструктури адміністративно-територіальних одиниць;

- оцінювати процеси та явища, що відбуваються у фінансово-банківській сфері, на страховому ринку, у сфері залучення інвестицій та уявляти їх взаємозв'язок із механізмом формування, розподілу й використання фінансових ресурсів держави з використанням позитивного зарубіжного досвіду;

- виконувати професійні функції з урахуванням вимог трудової дисципліни, планування та управління часом.

Рекомендована структура (тематичний план) виробничої (технологічної по спеціальності) практики в сільськогосподарських й інших підприємствах різних галузей національної економіки та у фінансово-кредитних і бюджетних установах (банківській установі, кредитній спілці, страховій компанії, управлінні / відділенні Державної казначейської служби, органі Державної фіскальної служби України, Департаменті (управлінні) агропромислового розвитку, Пенсійному фонді / Фонді соціального страхування з тимчасової втрати працездатності / Фонді соціального страхування на випадок безробіття / Фонді соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та профзахворювань) наведена у табл. 2.7 – табл. 2.15.

Таблиця 2.7

Структура (тематичний план) виробничої (технологічної по спеціальності) практики на базі сільськогосподарського й інших підприємств різних галузей національної економіки

Зміст практики	Кількість годин
1. Фінансова робота на підприємстві та характеристика відділів, що її виконують	6
2. Грошові розрахунки підприємства	8
3. Грошові надходження, формування і розподіл прибутку підприємства	8
4. Оборотні активи та джерела їх формування	8
5. Фінансове забезпечення формування та відтворення основних засобів	8
6. Оподаткування підприємства	14
7. Кредитування підприємства	8
8. Оцінка фінансового стану підприємства	10
9. Фінансове планування на підприємстві	6
10. Фінансова санація та банкрутство підприємства	8
11. Індивідуальне завдання	6
Разом	90

Таблиця 2.8

Структура (тематичний план) виробничої (технологічної по спеціальності) практики на базі банківської установи

Зміст практики	Кількість годин
1. Загальна характеристика та організаційна структура банківської установи	6
2. Оцінка основних фінансових показників діяльності банку	14
3. Організація розрахункових операцій підприємств банківською установою	10
4. Касові операції банку	10
5. Кредитування підприємств банківською установою	10
6. Надання депозитних послуг банком	8
7. Організація розрахунків платіжними картками	10
8. Надання інших банківських послуг підприємствам	16
9. Індивідуальне завдання	6
Разом	90

Таблиця 2.9

Структура (тематичний план) виробничої (технологічної по спеціальності) практики на базі кредитної спілки

Зміст практики	Кількість годин
1. Загальна характеристика та організаційна структура кредитної спілки	6
2. Оцінка основних фінансових показників діяльності кредитної спілки	12
3. Характеристика рахунків, що відкриваються кредитною спілкою для своїх клієнтів	12
4. Касові операції кредитної спілки	12
5. Кредитування кредитною спілкою	14
6. Надання депозитних послуг кредитною спілкою	12
7. Надання інших фінансових послуг кредитною спілкою	16
8. Індивідуальне завдання	6
Разом	90

Таблиця 2.10

Структура (тематичний план) виробничої (технологічної по спеціальності) практики на базі страхової компанії

Зміст практики	Кількість годин
1. Загальна характеристика та організаційна структура страхової компанії	6
2. Оцінка основних фінансових показників діяльності страхової компанії	12
3. Організація страхової діяльності (механізм надання страхових послуг; асортимент страхових послуг; тарифна політика)	10
4. Механізм надання страхових послуг компанією у сільському господарстві	10
5. Механізм страхування кредитних і фінансових ризиків	10
6. Умови та процедура перестрахування	10
7. Порядок виплати страхового відшкодування при виникненні страхового випадку	10
8. Зміст, принципи та методичні підходи оцінки вартості майна страховою компанією	8
9. Організація фінансового планування та прогнозування в страховій компанії	8
10. Індивідуальне завдання	6
Разом	90

Таблиця 2.11

Структура (тематичний план) виробничої (технологічної по спеціальності) практики на базі бюджетної установи

Зміст практики	Кількість годин
1. Загальна характеристика та організаційна структура бюджетної установи. Функції фінансового відділу бюджетної установи	8
2. Оцінка основних фінансових показників бюджетної установи	10
3. Кошторис доходів і видатків бюджетної установи	12
4. Організація бухгалтерського обліку бюджетної установи	6
5. Механізм отримання коштів для забезпечення поточної діяльності бюджетної установи	10
6. Механізм здійснення розрахунків за товари, роботи, послуги	8
7. Касові видатки бюджетної установи: процедура їх здійснення	12
8. Механізм взаємовідносин бюджетної установи з підприємствами, установами та організаціями	8
9. Звітність бюджетної установи про виконання покладених на неї функцій	10
10. Індивідуальне завдання	6
Разом	90

Таблиця 2.12

Структура (тематичний план) виробничої (технологічної по спеціальності) практики на базі управління (відділення) Державної казначейської служби України

Зміст практики	Кількість годин
1. Загальна характеристика та організаційна структура управління (відділення) Державної казначейської служби України	6
2. Порядок відкриття рахунків та проведення операцій на них	6
3. Технічне забезпечення здійснення платежів	6
4. Механізм взаємовідносин користувачів коштів з казначейською системою	6
5. Касове виконання Державного бюджету за доходами	12
6. Казначейське виконання Державного бюджету за видатками	12
7. Казначейське обслуговування місцевих бюджетів	10
8. Казначейське обслуговування позабюджетних фондів	12
9. Організація бухгалтерського обліку в управлінні (відділенні) Державної казначейської служби України	6
10. Звітність про виконання бюджету управлінням (відділенням) Державної казначейської служби України	8
11. Індивідуальне завдання	6
Разом	90

Таблиця 2.13

Структура (тематичний план) виробничої (технологічної по спеціальності) практики на базі органів Державної фіскальної служби України

Зміст практики	Кількість годин
1. Загальна характеристика та організаційна структура органу Державної фіскальної служби України	6
2. Механізм обліку платників податків та порядок їх зняття з обліку	12
3. Організація прийому податкової звітності від підприємств (організацій, установ)	16
4. Організація контролю за своєчасністю сплати податків і зборів	8
5. Здійснення документальних перевірок суб'єктів підприємництва	30
6. Фінансування органу Державної фіскальної служби України та контроль за виконанням кошторису	12
7. Індивідуальне завдання	6
Разом	90

Таблиця 2.14

Структура (тематичний план) виробничої (технологічної по спеціальності) практики на базі Департаменту (управління) агропромислового розвитку

Зміст практики	Кількість годин
1. Загальна характеристика та організаційна структура Департаменту (Управління) агропромислового розвитку	6
2. Організація роботи та функції фінансового відділу Департаменту (Управління)	6
3. Аналіз програм фінансування розвитку сільського господарства	16
4. Механізм отримання Департаментом (Управлінням) коштів для забезпечення поточної діяльності	8
5. Механізм здійснення розрахунків Департаменту (Управління) за товари, роботи, послуги	10
6. Механізм взаємовідносин Департаменту (Управління) з сільськогосподарськими підприємствами	12
7. Звітність сільськогосподарських підприємств до Департаменту (Управління)	8
8. Організація бухгалтерського обліку в Департаменті (Управлінні)	8
9. Звітність Департаменту (Управління) про виконання покладених на нього функцій	10
10. Індивідуальне завдання	6
Разом	90

Структура (тематичний план) виробничої (технологічної по спеціальності) практики на базі Пенсійного фонду (Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонду соціального страхування на випадок безробіття, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та профзахворювань)

Зміст практики	Кількість годин
1. Загальна характеристика та організаційна структура Фонду	6
2. Організація роботи та функції фінансового відділу Фонду	6
3. Оцінка основних фінансових показників Фонду	12
4. Кошторис доходів і видатків Фонду	12
5. Механізм отримання коштів для забезпечення поточної діяльності Фонду	8
6. Механізм здійснення розрахунків за товари, роботи, послуги	6
7. Механізм взаємовідносин Фонду з підприємствами (організаціями, установами) та фізичними особами-підприємцями	6
8. Організація прийому звітності до Фонду	10
9. Організація контролю за правильністю нарахування та своєчасністю сплати внесків	10
10. Звітність фонду про виконання покладених на нього функцій	8
11. Індивідуальне завдання	6
Разом	90

2.8. Виробнича практика «Комплексна з фаху»

Мета і завдання практики

Метою проходження практики є поглиблення, узагальнення і вдосконалення набутих здобувачем вищої освіти знань у вищому навчальному закладі з фінансів, банківської справи та страхування; оволодіння професійним досвідом, компетентностями з основних фахових дисциплін; виховання внутрішньої потреби постійного оновлення професійних знань і творчого їх застосування в реальних умовах функціонування суб'єкта підприємництва.

Завдання виробничої (комплексної з фаху) практики:

- вивчення організаційної структури суб'єкта підприємництва та з'ясування місця й значення в ній фінансового (обліково-фінансового) відділу (за його відсутності – бухгалтерії та/або економічного відділу, що виконують функції фінансового відділу);

- ознайомлення зі структурою фінансового (обліково-фінансового) відділу (за його відсутності – бухгалтерії та/або економічного відділу, що виконують функції фінансового відділу) бази практики;

- набуття досвіду здійснення фінансово-економічної характеристики суб'єкта підприємництва;

- закріплення практичних навичок із фаху на базі конкретного суб'єкта підприємництва;

- формування фахових здібностей здобувачів вищої освіти на базі одержаних у вищому навчальному закладі теоретичних знань;

- збір матеріалу для виконання індивідуального завдання та самостійної роботи здобувача вищої освіти;

- закріплення навичок підготовки наукових доповідей.

Фахові компетентності, які набуває здобувач вищої освіти:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та застосування знань у практичних ситуаціях;

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, застосування інформаційних і комунікаційних технологій;

- навички здійснення безпечної діяльності, прагнення до збереження навколишнього середовища та дотримання здорового способу життя;

- здатність діяти на основі етичних міркувань;

- здатність діяти соціально-відповідально та громадянсько-свідомо;

- здатність контролювати додержання технології обслуговування, охорони праці та техніки безпеки;

- здатність розробляти і проводити стратегічну та тактичну фінансову політику підприємства у конкурентному середовищі з метою ефективного використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів;

- здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для діагностики фінансових систем;

- здатність складати й аналізувати фінансову, податкову, статистичну і спеціальну звітність, інтерпретувати та використовувати фінансову і пов'язану з нею облікову й управлінську інформацію;

- здатність до розуміння податкової системи держави, здійснення контролю за використанням бюджетних коштів, за обчисленням і сплатою податків і платежів, проведенням розрахунків із бюджетом платників податків, за виконанням кошторисів бюджетних установ;

- здатність використовувати знання й практичні навички щодо особливостей організації фінансів: підприємств, фінансово-кредитних установ, бюджетних організацій для прийняття ефективних управлінських рішень;

- здатність розв'язувати нестандартні задачі, прогнозувати економічні процеси в сфері грошових, фінансових і кредитних відносин та робити висновки за всіма видами фінансової діяльності.

Програмні результати практики полягають у здатності (умінні) здобувачів вищої освіти:

- дотримуватися здорового способу життя, виявляти турботу про здоров'я і безпеку життєдіяльності співробітників, прагнення до збереження навколишнього середовища;

- визначати місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств, установ, організацій;

- збирати, аналізувати, зокрема з використанням інформаційних і комунікаційних технологій у сфері фінансів, банківської справи та страхування, та

пояснювати необхідну інформацію, розраховувати фінансові показники, обґрунтовувати фінансові рішення на основі використання необхідних інструментальних засобів;

- формувати й аналізувати фінансову, податкову, статистичну і спеціальну звітність підприємств, банківських структур, страхових компаній, бюджетних установ і організацій, органів місцевого самоврядування, податкових і митних органів та інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень;

- володіти методичним інструментарієм фінансових розрахунків у господарській діяльності різних типів організацій виробничої і невиробничої сфери та фінансово-кредитних установ;

- визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні держави і підприємств, банківських установ і страхових організацій;

- аналізувати розвиток фінансової системи та фінансової політики на національному та міжнародному рівнях із урахуванням професійного світогляду;

- використовувати місцеві фінанси, ресурси органів соціального спрямування для розвитку економічної та соціальної інфраструктури адміністративно-територіальних одиниць;

- оцінювати процеси та явища, що відбуваються у фінансово-банківській сфері, на страховому ринку, у сфері залучення інвестицій та уявляти їх взаємозв'язок із механізмом формування, розподілу й використання фінансових ресурсів держави з використанням позитивного зарубіжного досвіду;

- виконувати професійні функції з урахуванням вимог трудової дисципліни, планування та управління часом.

Рекомендована структура (тематичний план) виробничої (комплексної з фаху) практики наведена у табл. 2.16.

Таблиця 2.16

Структура (тематичний план) виробничої (комплексної з фаху) практики

Зміст практики	Кількість годин
1. Загальна характеристика та організаційна структура суб'єкта підприємництва	18
2. Фінансово-економічна характеристика суб'єкта господарювання	34
3. Практичні аспекти фахових дисциплін у фінансовій діяльності суб'єкта підприємництва	100
4. Індивідуальне завдання	28
Разом	180

3. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Після закінчення терміну практики в установленій наказом ректора ПДАА строк здобувачі вищої освіти звітують про її результати перед відповідальною кафедрою.

Форма контролю з навчальних практик («Економічна теорія», «Вступ до фаху», «Статистика», «Фінанси», «Страховання», «Фінанси підприємств») та виробничих практик (технологічної по спеціальності й комплексної з фаху) – диференційований залік.

Формою звітності здобувача вищої освіти за навчальну практику є щоденник встановленої форми, який ведеться під час практики й систематично перевіряється керівником практики. Для ширшого висвітлення змісту навчальної практики здобувач вищої освіти крім такого щоденника може додатково вести щоденник у довільній формі із зазначенням дати й обсягу виконаних робіт. Після закінчення навчальної практики здобувачі вищої освіти здають щоденники викладачу-керівнику практики.

Форма звітності здобувача вищої освіти за виробничу практику – це подання письмового звіту й щоденника. Здобувач вищої освіти складає звіт з виробничої практики відповідно до її структури (тематичного плану) безпосередньо під час проходження практики. В щоденнику практики згідно з термінами практики зазначаються дати прибуття на підприємство (в організацію, установу) й вибуття з підприємства (організації, установи) здобувача вищої освіти, які завіряються підписом керівника практики від бази практики та печаткою; мають бути заповнені календарний графік проходження практики, що складається на основі структури (тематичного плану) практики, загальні відомості про базу практики, господарсько-виробнича характеристика бази практики, робочі записи під час практики. Допускається зміна окремих питань тематичного плану практики, послідовності їх розкриття і кількості відведених на них годин (із урахуванням специфіки діяльності бази практики) за умови попереднього погодження таких змін із керівником практики від кафедри. Календарний графік проходження практики підписується керівниками практики від кафедри та від підприємства (організації, установи) й завіряється печаткою бази практики. Записи у щоденнику мають бути за всі дні проходження практики з фіксацією робіт, які виконував здобувач вищої освіти. В останній день практики керівник практики від підприємства (організації, установи) дає відгук-характеристику, в якому може вказувати рекомендовану оцінку (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) за проходження здобувачем вищої освіти практики, завіривши його підписом і печаткою.

Звіт разом із належно оформленим щоденником виробничої практики у визначені строки подається на кафедру фінансів і кредиту для реєстрації, після чого передається на рецензування викладачу – керівнику практики від кафедри. Після можливого доопрацювання здобувачем вищої освіти та остаточного погодження змісту звіту з викладачем, керівником практики від кафедри, звіт з практики допускається до захисту.

Супровідні документи з виробничої практики (повідомлення, договір про проведення практики здобувачів вищої освіти вищого навчального закладу) надаються здобувачами вищої освіти координатору з практичної підготовки по спеціальності до реєстрації звіту на кафедрі.

Звіти й щоденники з практик зберігаються на відповідальній кафедрі протягом трьох років у викладача-керівника практики або, в разі їх передачі актом передачі на зберігання, – у матеріально-відповідальній особі кафедри.

Методами контролю проходження здобувачами вищої освіти ступеня «Бакалавр» за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» є:

- навчальних практик («Економічна теорія», «Вступ до фаху», «Статистика», «Фінанси», «Страхування», «Фінанси підприємств») – оцінювання викладачем, керівником практики від кафедри, виконання програми практики й ведення щоденника практики, а в разі необхідності – проведення зі здобувачем вищої освіти співбесіди;

- виробничих практик (технологічної по спеціальності, комплексної з фаху) – оцінювання викладачем, керівником практики від кафедри, виконання програми й оформлення результатів практики та роботи здобувача вищої освіти на практиці, захист звіту з практики у комісії, призначеній наказом ректора ПДАА.

Під час захисту звітів з виробничої практики здобувачі вищої освіти мають показати теоретичні й практичні знання, довести обґрунтованість і доцільність своїх пропозицій з питань тематичного плану практики.

Результати проходження здобувачем вищої освіти практики оцінюються за 100-бальною шкалою, 4-бальною шкалою і Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (ЄКТС). Чинні нормативні документи в сфері вищої освіти передбачають наступний варіант узгодження між зазначеними підходами до оцінювання та характеристику окремих позицій оцінювання (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Схема оцінювання

За 100-бальною шкалою	За 4-бальною шкалою	Рейтинг ЄКТС
90–100	5 (відмінно)	A
82–89	4 (добре)	B
74–81		C
64–73	3 (задовільно)	D
60–63		E
35–59	2 (незадовільно)	FX
1–34		F

Оцінка за навчальну практику включає:

- оцінку за проходження практики (виконання програми практики);

- оцінку за ведення щоденника;
- оцінку за результатами співбесіди зі здобувачем вищої освіти (у разі необхідності).

Діапазон розподілу балів оцінки навчальної практики з урахуванням ступеня виконання її програми, якості ведення щоденника, співбесіди (за необхідності), що дає змогу виявити обсяг теоретичних знань, первинних професійних умінь і навичок, отриманих здобувачем вищої освіти під час проходження практики, сумлінність його ставлення до виконання програми практики, наведено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Розподіл балів оцінки за навчальну практику здобувача вищої освіти ступеня «Бакалавр» за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» _____ курсу ____ групи денної форми навчання

П.П.

Параметр оцінки (рекомендований діапазон оцінки в балах)	Результат оцінювання
Проходження практики (виконання програми практики) (0–50)	
Ведення щоденника практики (0–30)	
Співбесіда (за необхідності) (0–20)	
Підсумкова оцінка:	за 100-бальною шкалою
	за 4-бальною шкалою
	рейтинг ЄКТС

Оцінка за виробничу практику включає:

- оцінку за проходження практики (виконання програми практики);
- оцінку за оформлення результатів практики (звіту, щоденника й супровідних документів);
- оцінку роботи здобувача вищої освіти на практиці;
- оцінку засвоєння програми практики (за захист звіту).

Діапазон розподілу балів оцінки виробничої практики з урахуванням змісту й оформлення звіту та щоденника, повноти заповнення супровідних документів, змісту відгуків керівників практики від бази практики й кафедри, процедури захисту, що дає змогу виявити обсяг практичних умінь і навичок, отриманих здобувачем вищої освіти під час проходження практики, сумлінність його ставлення до виконання програми практики, наведено в табл. 3.3.

Перелік параметрів оцінювання проходження практики та відповідний діапазон розподілу балів доводиться до відома здобувачів вищої освіти перед початком практики.

У випадку, якщо після оцінювання виконання програми виробничої практики, оформлення її результатів та врахування оцінки роботи здобувача вищої освіти на практиці загальна оцінка становить менше 30 балів, здобувач вищої освіти не допускається до захисту звіту з виробничої практики.

Таблиця 3.3

Розподіл балів оцінки за виробничу практику здобувача вищої освіти ступеня «Бакалавр» за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» _____ курсу ____ групи денної форми навчання

П.І.П.

Параметр оцінки (рекомендований діапазон оцінки в балах)	Результат оцінювання
Проходження практики (виконання програми практики) (0–45)	
Оформлення результатів практики (звіту, щоденника й супровідних документів) (0–15)	
Оцінка роботи здобувача вищої освіти на практиці (0–10)	
Засвоєння програми практики (захист звіту) (0–30)	
Підсумкова оцінка:	за 100-бальною шкалою
	за 4-бальною шкалою
	рейтинг ЄКТС

Здобувач вищої освіти, який не виконав програму практики без поважних причин, відраховується з ПДАА.